

Privigye

A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Privigye>

Privigye (szlovákul *Prievidza*, németül *Priwitz*) város Szlovákiában. A Trencsényi kerület Privigyei járásának székhelye. Kishatár, Kopanice, Kúty, Nagyhatár, Nyitraecpál, Štvrte és Váracska tartozik hozzá.

Tartalomjegyzék

- 1 Fekvése
- 2 Nevének eredete
- 3 Története
- 4 Népsége
- 5 Híres emberek
- 6 Nevezetességei
- 7 Jegyzetek
- 8 Források

9 Külső hivatkozások

Fekvése[szerkesztés]

A Felső-Nyitra völgyében fekszik.

Nevének eredete[szerkesztés]

Először 1113-ban említi a Zoborhegyi apátság oklevele *Preugian* néven.^[1] Nevét a szlávok Pribina morva fejedelem nevéből eredeztetik, aki itt templomot építtetett volna.

Története[szerkesztés]

A város területe ősidők óta lakott. A Mariánsky-dombon a neandervölgyi ember 40 000 éves mezolitikumi leleteit tárták fel. A települést már a 6. században szlávok lakták, 9 – 12. századi temetőket tártak fel itt. A hagyomány szerint Pribina morva fejedelem építtette első templomát. Első említése a Zoborhegyi apátság oklevelében található 1113-ban "Preuge" alakban. 1276-ban IV. László király adománylevelében egykori várát "castrum Preuge" néven említik. A vár 1276 és 1321 között ispánsági

Privigye (Prievidza)

Privigye címere

Közigazgatás

Ország

 [Szlovákia](#)

Kerület

[Trencsényi](#)

Járás

[Privigyei](#)

székhely. 1289-ben Miklós zólyomi ispán elfoglalta a Hontpázmány nembeli Pétertől. 1308-ban Csák Máté birtokolta, majd 1321-től királyi vár. 1341 után már nem említik, valószínűleg lerombolták. A várost német telepesek alapították a 14. században. Kiváltságait 1382-ben Mária királynőtől kapta, ekkor már gazdag aranybányászata volt, később posztóipara és faipara fejlődött ki. 1390 és 1396 között a városba karmelita szerzetesek jöttek, akik monostort építettek itt. Ezt a templomot később barokk stílusban átalakították.

A 14. századtól Privigye mezőgazdasági jellegű település fejlődő kézművesiparral. 1409-ben Zsigmond királytól újabb kiváltságokat, 1415-ben vásártartási jogot kapott. 1540-ben itt is tért hódít a reformáció. 1545-ben már evangélikus iskola működik. 1599-ben török portyázók dúlják fel vidékét. A 17. században gyorsan fejlődött a kézművesség, egymás után céhei. Első céhét még 1569-ben a posztógyártók alapították, rajtuk kívül a következő évtizedekben még 10 mesterség alapított céhet a városban. 1621-ben Bethlen Gábor fejedelem hadai vonultak be a városba. 1636-ban kihalt a birtokos Turzó család, az új birtokosok a Pálfyak lettek. 1653-ban Pálfy Pál özvegye jezsuita és piarista szerzeteseket telepített a városba, megkezdődött az ellenreformáció. A piaristák 1666-ban könyvtárat alapítottak,

1674-ben rendházat építettek. 1678-ban Thököly Imre hadai perzselték fel a várost, csak piarista rendháza maradt épségben. 1681-ben és 1683-ban a törökök támadták meg a várost. A 17. század végén Privigyén kiterjedt szőlő- és gyümölcsstermesztés folyt. Két malom, sörfőzde, fűrésztelep, vám és postaállomás működött. 1709 és 1711 között súlyos pestisjárvány pusztított

Rang

város

Első írásos említés

1113

Polgármester

Katarína Macháčková

Irányítószám

971 01

Körzethívószám

046

Forgalmi rendszám

PD

Testvérvárosok

kinyitLista

Népesség

Teljes népesség

48 134 fő (2013. dec. 31.) +/-

Népsűrűség

1137 fő/km₂

Földrajzi adatok

Tszf. magasság

309 m

Terület

43,06 km₂

Időzóna

CET, UTC+1

Elhelyezkedése

Privigye

Pozíció Szlovákia térképén

é. sz. 48° 46′ 17″, k. h. 18° 37′ 27″Koordináták: é. sz. 48° 46′ 17″, k. h. 18° 37′ 27″térkép ▼

[Privigye weboldala](#)

A [Wikimédia Commons](#) tartalmaz [Privigye](#) témájú médiaállományokat.

Adatok forrása: [Szlovák Statisztikai Hivatal](#), <http://obce.info>

. A piaristák 1720-ban templomot építenek. 1753-ban 394 adózó háztartás volt a településen. 1765 és 1770 között a bajmóci uradalom részeként a város elveszítette korábbi kiváltságainak nagy részét. 1771-ben lakó fellázadtak a növekvő terhek ellen. 1823-ban a város már évi 8 országos vásárt tarthatott.

1824-ben nagy tűzvész sújtotta a város északi részét, 185 ház és 90 gazdasági épület leégett. 1825-ben egy újabb tűzben 205 ház és 36 pajtaépület égett le. 1828-ban 350 házában 2469 lakos élt. 1832-ben újabb 98 ház és 25 pajta vált a tűz martalékává. 1848 áprilisában a szlovák nemzeti jogokat követelve 250 lakos állt a Szlovák Nemzeti Gárdába Anton Duriak [jegyző](#) vezetésével.

Vályi András szerint „PRIVIGYE. Prividia, Privicza. Tót Mezőváros Nyitra Vármegyében, földes Ura Gróf Pálffy Uraság, lakosai katolikusok, fekszik Bajmótzhoz fél mértföldnyire; a' Piáristáknak Oskolája nevezetesíti. Lakosai mesteremberek, posztószövők, 's másfélék, földgye jó termékenységű, piatza helyben, országos vásárjai jók, káposztája, gyümöltse, komlója elég terem, fája van mind a' kétféle, legelője elég, réttyei jók, malma helyben, első osztálybéli.”^[2]

Fényes Elek szerint „Privigye, (Privicz, Previcza), népes és vagyonos tót m. v., Nyitra vármegyében, Bajmóczhoz 1/2 órányira: 2469 kath. lakossal, s kath. paroch. templommal. Lakosai közt sok a posztós és varga; Erdeje nagy, gyümölcse sok; legelője a hegyekben jó; vizimalmai is vannak a Nyitra vizén. Van itt egy piarista zárda, egy kath. gymnasiummal együtt: s egy nemzeti főiskola. Hires gabonavásárok. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Postahivatal helyben, miután ez Bajmócztól áttétegett.”^[3]

A trianoni békeszerződésig Nyitra vármegye Privigyei járásának székhelye volt.

Népessége[szerkesztés]

1910-ben a városnak 3349 lakosa volt, közülük 2516 szlovák, 607 magyar és 205 német.

2011-ben 48 978 lakosából 42 941 szlovák, 313 cseh, 152 magyar, valamint 72-72 német és roma volt.

Híres emberek[szerkesztés]

Itt született 1740-ben [Bulla Ede](#) piarista rendi szerzetes, tanár.

Itt született 1755-ben [Szolcsányi Ernő](#) kegyes tanítórendi áldozópap és tanár.

Itt született 1861. június 14-én [Jásznigi Sándor](#) műfordító, hírlapíró.

Itt született 1912. október 23-án [Cornel Wilde](#) színész, filmrendező.

Itt született 1929. július 29-én [Mikes György](#) humorista.

Itt született 1930. július 4-én [Štefan Uher](#) filmrendező.

Itt hunyt el 1749-ben [Classens Ágoston](#) piarista rendi tanár.

Itt hunyt el 1752-ben [Halápy Konstantin](#) piarista tanár, latin költő.

Itt hunyt el 1780-ban [Ledai Lénárt](#) kegyes tanítórendi áldozópap és tanár.

Nevezetességei[szerkesztés]

A Szentháromság-szobor

A város északkeleti szélén dombon levő temetőben áll a **13. századi Nagyboldogasszony** tiszteletére szentelt, eredetileg késő román római katolikus templom, melyet egykor a **15. században** alapított kolostor és tornyokkal erősített védőfal vett körül. Kegyszobra hársfából készült, **11. századi** késő gótikus. Búcsújáráhely.

A Szent Bertalan plébániatemplom eredetileg **14. századi** gótikus épület, melyet a **17. században** megújítottak és bővítettek. A 19. és 20. században többször restaurálták.

A **piaristák** temploma **1740** és **1752** között, kolostora **1666** és **1676** között épült. Ma itt működik a piarista alapiskola és gimnázium, valamint egyházi kollégium van benne.

Nepomuki Szent János szobra **18. századi** barokk stílusú.

Szent Flórián szobra **1793**-ban készült.

A plébániatemplom közelében álló Mária-oszlop **1693**-ban készült barokk stílusban.

A Szabadság-téren álló **Szentháromság**-oszlop **1739**-ben készült.

A **szlovák nemzeti felkelés** emlékművét az **1950-es években** avatták fel.

A város lakóházai között számos műemlék épület található.

Jegyzetek[szerkesztés]

- ↑ Pesty Frigyes 1888: *Magyarország helynevei történeti, földrajzi és nyelvészeti tekintetben*. Budapest, 268 szerint Preuga.
- ↑ Vályi András: *Magyar Országnek leírása*. Buda: (kiadó nélkül). 1796.
- ↑ Fényes Elek: *Magyarország geographiai szótára, mellyben minden város, falu és puszta, betűrendben körülményesen leíratik*. Pest: Fényes Elek. 1851.

Források[szerkesztés]

Miskolczi István: A kegyes-tanítórendiek privigyei kollégiumának története.

Ján Kováč 1962: Z dejín mesta Prievidze. In: Vlastivedný zborník Horná Nitra. Banská Bystrica.

Imrich Péli a kol. 1983: Prievidza.

Július Valach 1990: K dejinám piaristického gymnázia v Prievidzi a rozbor archívneho fondu. In: Vlastivedný zborník Horná Nitra 14.

Branislav Geschwandtner 2016: Vzbúrené mesto, alebo ženská vzbura v Prievidzi. In: Varia Theresiana.

Marek Púčik: Spory mesta a panstva o „zemepanskú zvrchovanost“ v druhej polovici 18. storočia - prípady Ružomberka a Prievidze. Varia Theresiana.

Ješajahu A. Jelínek - Otto Gubič - Erik Kližan: Jedno storoč íe v Prievidzi (Dejiny Židovstva na hornej Nitre).

Külső hivatkozások[szerkesztés]

[Privigye város hivatalos honlapja](#)

[E-obce.sk](#)

[Községinfó](#)

[Privigye Szlovákia térképén](#)

Mikuláš Mišík: **Prievidza**. Stredoslovenské vydavateľstvo 1971